

מנחות נז: נח

סימן טוב ומזל טוב

משה שווערד

1. ספר ויקרא פרק ב

- (ה) ואם מנחה על המחבת קרבנך ...
(ח) והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח:
(ט) והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה אשה ריח ניחח לה':
(י) והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי ה':
(יא) כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה':
(יב) קרבן ראשית תקריבו אתם לה' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחח:

2. רש"י מסכת זבחים דף עו עמוד ב

ואי קודם מתן שבע - היכי מצי למיתב תו מיניה מתן שבע דלמא נזבה היא והקטרת הקומץ הקטרה והנך הוה להו שיריים וכי הדר מעייל מידי מינייהו קא עבר משום בל תקטירו כדכתיב (ויקרא ב) כי כל שאור וכל דבש וגו' והאי ממנו יתירא הוא ודרשינן ביה נמי לא תקטירו כל שממנו אשה לה' יש בכלל הזה קדשים ושירי מנחה ולחם הפנים שקרב מהן כבר לאישים האימורים וכן הקומץ וכן הבזיכין קיימי שירים בבל תקטירו והנך הזאות במקום הקטרה קיימי.

3. רש"י מסכת מנחות דף נז עמוד ב

כל שממנו לאישים - כל שעלה כבר ממנו למזבח ומבשר קרבנות כבר עלו חלב וכליות ומן המנחות כבר עלה הקומץ ומשתי הלחם כבר עלו חלבי כבשי עצרת הבאין עמהן וכגופן דמו ומלחם הפנים בזיכי לבונה.

4. תוספות מסכת זבחים דף עו עמוד ב

כיון דעתידי להיות קרבן כמה דמקטיר בשר חטאת קודם זריקת דם דמסתמא חייב

5. שפת אמת מסכת מנחות דף נז עמוד ב

שם בגמ' ת"ר כו' ומותר שתי הלחם לכאורה קשה דמותר שתי הלחם בלא"ה אסור משום שאור בל תקטירו ואפשר לומר דנפ"מ אם אתרו ב' בלאו דכל שממנו לאישים לקי עלה ותו נפ"מ לענין צירוף חצי זית ממותר שתי הלחם וחצי זית לחה"פ וכדומה והנה מלשון מותר שתי הלחם משמע דכל שלא הותר הלחם שלא זרק דם הכבשים לית בהו משום ממנו לאישים ומלשון רש"י משמע דתליא בהקטרת אימורים וזה תלי בבעיא דרמב"ח ופלוגתא דתנאי לקמן אי בעינן ממנו לאישים דוקא או ששמו קרבן אבל קודם הזאת הדם נראה דפטור ולהכי נקט מותר שתהל"ח:

6. תוספות מסכת מנחות דף נז עמוד ב

כבש מנין - לר"י דאמר בזבחים בפ' קדשי קדשים (ד' נט.) דרצפת עזרה נתקדשה כמזבח הוה מצי למינקט קרקע עזרה מנין אלא משום דאיירי נמי הכא באהל מועד ושילה נובב וגבעון אי נמי אפילו לרבי יהודה הא דקדיש שלמה רצפה לכשרין קידש ולא לפסולין תדע דהא אין עולין לכתחילה.

7. תוספות מסכת זבחים דף כו עמוד ב

אמר שמואל פסול בשר אבל בעלים נתכפרו - נראה דקאי אניתנין למעלה שנתנן למטה ולמטה שנתנן למעלה אבל אניתנין על גבי הכבש לא קאי דבהא כולי עלמא מודו בשלא במקומו דלאו במקומו דמי אע"ג דבפ' המזבח מקדש (לקמן פז.) מרבה כבש כמזבח לענין קידוש דאם עלו לא ירדו ובפ' כל המנחות (מנחות נז:) לענין הקטרה דהמעלה מכולן ע"ג הכבש לר' יוחנן חייב מ"מ לענין דמים לא מצינו בשום מקום כבש כמזבח

8. ספר עולת שלמה

המזבח לא יעלו לאסיר חף העללה לשם הקטרה לצד חף שלא הקטיר עדיין. שוב ראיתי בפירוט רבינו גרשום שכתב המעלה מסולם ע"ג כבש בלא הקטרה וכולתו כמש"כ. שוב ראיתי בס' שו"ת ברכת מרדכי (סימן ז אות ד) שהמה על פירוש רגמ"ה עיי"ש ולפמ"כ מוכרח כן מהגמ':

שם המזבח אין לי אלא מזבח וכו' תמוה דלמזבח גופה כבר כתיב לא תקטירו וע"כ קרא דואל המזבח אתה לרבות כבש. כן אמנם ראיתי בחושי הרשב"א שכתב בפמ"י ד"ה ואל המזבח דמזיך ללא תקטירו וכו' דמאחר דכתיב אשה לא תקטירו לחם הולך ואל המזבח לא יעלו אלא ע"כ לרבותי כבש. אך זהו תמוה דמהגמ' משמע דמרבנו המזבח דמזיך לה. ונ"ל דאמרינן ואל

תתקפז) נו: אתמר המעלה מכולן ע"ג הכבש כו'. ופירש רבינו גרשום ז"ל וז"ל בלא הקטרה ע"כ. ותמה הגרי"ז ז"ל הובא בסטנסיל וז"ל וצ"ע מאי איסור בהעלאת יש בלא הקטרה וצ"ע ע"כ. והנה איתא בספרא ויקרא פ"ב ספ"ג וז"ל המזבח אין לו אלא המזבח ומגין לרבות את הכבש ת"ל ואל המזבח לא יעלו, יכול לעבודה ושלא לעבודה ת"ל לריח נחוח לא אמרתי אלא לעבודה ע"כ. ונקט רבינו גרשום דהכונה כפשוטו, דהת"א היתה דלא יעלהו למזבח אפילו בלי עבודה דהיינו הקטרה, ורק מריח נחוח דרשו דאין איסור העלאת אלא בהקטרה, ולכן כיון דבסוגיא דידן הביאו רק ראשית הדרשה ולא סופה א"כ שמעינן דאה"נ באו לאסור אפילו בלא הקטרה. אבל המלבי"ם ז"ל שם סוף סקמ"ב פירש וז"ל ומ"ש יכול לעבודה ושלא לעבודה, מובא בזבחים דף ע"ז ובכ"מ בש"ס, ודייק ממ"ש לא יעלו לריח נחוח אבל יכול להעלותם לשם עצים ע"כ. והיינו כדרשת ר"א זבחים עז. — ואל המזבח לא יעלו לריח נחוח, לריח נחוח אי אתה מעלה, אבל אתה מעלה לשם עצים. וא"כ "שלא לעבודה" היינו לעצים, אבל בלא הקטרה כלל אין ה"א לאסור, שלא כרבינו גרשום דפי' בלא עבודה היינו בלא הקטרה כלל כנ"ל.

10. ספר החינוך פרשת ויקרא מצוה ק"ז

(א) שלא להקריב שאור או דבש

שלא להקריב שאור ודבש על גבי המזבח, שנאמר [ויקרא ב', י"א] כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליי. ונכפלה המניעה בראש הפסוק, שנאמר כל המנחה אשר תקריבו ליי לא תעשה חמץ. והדבש הוא שם כולל לדבש הידוע, וכן דבש תמרים שהוא סתם הדבש של תורה, וכן מוהל היוצא מן הפירות המתוקין. ובכלל לא תקטירו, הוא גם כן שלא לתת ממנו בפיטום הקטורת, וכמו שהפטמים אומרים יפה היה הדבש לקטורת אלא שאסרתו התורה.

שרשי מצוה זו נעלמים מאד למצוא אפילו רמז קטן מהו, ואולם מפני שכבר הודעתי בפתח דברי שכוונתי באלו הטעמים שאני כותב להרגיל הנערים ולהטעים להם בתחילת בואם לשמוע דברי ספר, כי יש לדברי התורה טעמים ותועלות, ויקבלום על דרך ההרגל שלהם וכפי חולשת שכלם, ואל יהיו להם המצוות בתחילה כדברי הספר החתום. פן יבעטו בהם מתוך כך בנערותם ויניחום לעולם וילכו כהבל, על כן אכתוב בהם כל אשר יעלה בתחילת המחשבה, ואל יתפוש עלי תופש בשום דבר אחרי ידע הכוונה.

ואומר כי ענייני הקרבן כולם לעורר מחשבת המקריב, ולפי המעשה שהוא יקח דמיונותיו בנפשו, הכל כאשר כתבנו כבר, ועל כן בהרחיק החמץ, שהוא נעשה בשהייה גדולה, מקורבנו, יקח דמיון לקנות מידת הזריזות והקלות והמהירות במעשי השם ברוך הוא, וכמו שאמרו זכרונם לברכה הוי קל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות וכו'. ונתחייב העניין במנחת היחידים יותר ממנחת הציבור לפי שהיא אוש והעצלה נמצא ביחיד יותר, כי הרבים יזהירו זה את זה, ולכן לא תקפיד התורה על זה במנחת הציבור הבאה מזמן לזמן, כגון שתי הלחם של עצרת, אבל בלחם הפנים אע"פ שהוא נקרא גם כן מנחת ציבור, מחמת שהיא מנחה תמידית בכל שבת ושבת תקפיד התורה בה, ונצטוינו גם כן בה שתהיה מצה.

ובענין הרחקת הדבש נאמר אל הילדים רכים כדי לייסרם, שהוא סיבה לדמיון שימעט האדם מלרדוף אחר המאכלים המתוקים לחכו כמנהג הזוללים והסובאים ימשכו לעולם אחר כל מתוק, ולא יתן לבו כי אם אל המאכלים המועילים לגופו וצריכים למחייתו ושומרים בריאות איבריו. ולזה ראוי לכל בעל שכל לכוין במזונו ושתייתו, לא לכוונת הנאת מישוש הגרון. ולו חכמו בני אדם ישכילו זאת, כי כל עניין חוש המישוש חרפה היא להם, כל שכן שאין ראוי להם לכוין אליו ולהנות בו, רק הצריך אל הטבע בהכרח. ומאנשי החכמה כתבו חוש המישוש אשר הוא חרפה לנו.

ועוד שמעתי טעם באיסור שאור ודבש, לפי שהשאור מגביה עצמו, וכן הדבש מעלה רתיחתו הרבה, ולכן נתרחקו, לרמוז כי תועבת יי כל גבה לב. ועוד ראיתי בפירוש הרמב"ן זכרונם לברכה שכתב כן, וזה לשונו, ובעבור שהקרבנות לרצון השם הנכבד לא יבואו מן הדברים אשר להם היד החזקה לשנות הטבעיים, וכן לא יבואו מן הדברים המתוקים

לגמרי כמו הדבש, רק מן המזוגים. כאשר אמרו זכרונם לברכה בבריאת עולם שיתף מידת רחמים במידת הדין ובראו, עד כאן.

11. ספר איזהו מקומן

קובץ הערות בעניני הקטרת שאור ודבש:

א טעם איסור הקטרת שאור ודבש: בחינוך (מלוה קי"ז) כתב בזה ב' טעמים. והדמב"ן עה"ת (ויקרא ג. יא.) כתב דיתכן הטעם כדברי הרמב"ם במו"נ שדרך העכו"ם היה להקריב מנחתם חמץ ולערב דבש בכל קרבניהם ולכן אסרם לגבוה. והחינוך הנ"ל כתב בשם הרמב"ן, דהקרבנות לא יבואו מן הדברים אשר להם היד החזקה לשנות הטבעים, וכן לא יבואו מן הדברים המתוקים לגמרי כמו הדבש רק מן המזוגים, כאשר אמרו ז"ל בבריאת העולם שיתף מדת הרחמים במידת הדין. ובדעת זקנים כתב, לפי שצריך על כל קרבן ליתן מלח והללו אין מקבלין מלח. וע"ע כלי יקר (ויקרא ג. יא.).

ובמשך חכמה (נלאט"ט ד. ג.) חידש טעם, דכל קרבן צריך שיהא בהשתתפות מעשה אדם כגון סולת ויין, וכן בהמה רק לאחר ח' ימים שטרח בגידולה מותר להקריבה, משא"כ

הפרי שנגמר גידולו מהטבע בלבד אסור להקריבו.

ב מהו דבש שאסור למזבח:

המשל"מ (איסור"מ ה. א.) הביא מפירוש הרא"ם דאינו דבש דבורים אלא של פירות. ועוד הביא מרש"י עה"ת ורשב"ם ב"ב ותוס' במעילה, דלאו דוקא דבש תמרים אלא כל מיני מתיקת פירות בכלל זה.

אכן ברדב"ז (ט"ט) איתא שראה מי שכתב שלא נקרא דבש אלא הבא מו' המינים, אבל בתשובה האריך הרדב"ז להוכיח שאסור אף דבש דבורים שאיקרי נמי מתיקות פרי, לפי שהן רועות פרחי האילנות והעשבים ומקיאות אותו בכורת.

וראה גם בחינוך (מלוה קי"ז) שכלל ברבש את הדבש הידוע, וכן דבש תמרים, וכן מוהל היוצא מן הפירות המתוקין, ובמנחת חינוך שם (אות א') פירש בהדיא דה"ה דבש דבורים. וע"ע יד דוד בסוגיין.

12. שפת אמת מסכת מנחות דף נח עמוד א

שם בגמ' שאור דהותר מכללו מה היא לאו שתי הלחם דקרבה נדבה וקשה דהא גם בלא נדבה שפיר הותר מכללו דהא לחה"פ אסור בחמץ אע"ג דאינו לגבוה ושתי הלחם מותר ומה בכך דאינו לגבוה הלא היתר דדבש בשיריים נמי אינו לגבוה ונראה דעיקר כח המקשן ה' מטעם בכורים כדמסיק הגמ' אך הא גופא תמוה דמה לבכורים שאינו נקרא מנחה ולא הותר מכללא דאיסור הוא וצ"ע וגם צ"ע מה סברא ה' להגמ' דאי צבור מביאין שתי הלחם נדבה יהי' מהם לגבוה הא כל הס"ד ה' דכשם שמביאים חובה מביאים נדבה וחובה אינו לגבוה ה"ה נדבה וצ"ע:

13. חידושי הגרי"ז מסכת מנחות דף נח עמוד א

בגמ' יכול יהא יחיד מתנדב ומביא כיוצא בה נדבה, והנה מה שרצה הגמרא לומר שיהיה קרב לגבי מזבח שתי הלחם בבאין בנדבה צ"ע מנ"ל לחדש דין כזה, וגם במאי חשיב שתי הלחם הלא לא הוי כי אם סתם מנחת חמץ, וצ"ע.

14. קרן אורה מסכת מנחות דף נח עמוד א

ל יהא ציבור מביא שמביא חובתו כיוצא בה. יש לדקדק מה כיוצא בה, הא ציבור ג"כ לאו למזבח הן מביאין, ואם העלו משתי הלחם על המזבח עברו בלאו דכל שאור לא תקטירו, וא"כ היכא נימא דיחיד או אפילו צבור יביאו נדבה חמץ להקריב על המזבח. ועוד דהא ציבור אין מביאין אלא עם הכבשים, וכבשים אין ציבור מביאין נדבה, וכמש"כ התוס' ז"ל (ד"ה אבל) דאין ציבור מביאים שלמים נדבה, ולזה י"ל דאתיא אליבא דהאי תנא דאמר דלחם בא בפ"ע ג"כ, אבל הא קשיא, הא אין הציבור מביאין למזבח, ואי יחיד או ציבור נדבה דקאמר היינו לאכילה, כמו שתי הלחם חובה, אינו נדבה היא זו. ולפי שיטת הרמב"ם ז"ל שכתב לעיל א"ש קצת, כיון דהותר חובה שתי הלחם עם הקרב עמו, אף ע"ג דנאסר להביא קרבן עם שאור, נהי דשתי הלחם עצמו לא הותר להקריבה, התם מצותו בכך שיהי' הקרבן קרב והלחם נאכל, ה"א דנדבה יכולין להביא כיוצא בה אפילו להקריב בפ"ע, ת"ל אותם כו', והיינו דחשיב שאור הותר מכללו במקדש, ומסיק דהיינו לקרב עמו, ואמאי חשיב ליה הותר מכללו, היכן מצינו איסור בזה, אבל לשיטת הרמב"ם ז"ל ניחא קצת, דהא בכלל

לאו זה להביא קרבן עם שאור ודבש, ושני כבשים הותרו לבא עם שתי הלחם חמץ, והוי מצי למימר דתודה ג"כ הותרה מכללה לבא עם לחמה דיש בה חמץ, ודו"ק.

15. ספר איזהו מקומן

דתנן הגוזלות שע"ג הסלין היו עולות
והסלים שבידם ניתנין לכהנים -
תיבת 'הסלים' נמחקה בנוסחא שבצד
ובשטמ"ק, עפ"י פירוש הרמב"ם בפיהמ"ש
שהגוזלות שהיו תלויין בסלים היו קרבין

עולות והגוזלות שהיו מביאין בידיהם ניתנין
לכהנים, וכן פסק בהל' ביכורים פ"ג ה"ט.

16. ספר יד בנימין

דף נ"ח בגמ' א"ה ביכורים נמי דתנן הגוזלות
שע"ג הסלין היו עולות [ומה]
שצידם ניתנין לכהנים, כן הגי' צמסנה, וכן
הגיהו צמפרסיס כאן, ופירש"י דמה שצידם
היינו הסלין של הביכורים וכן פי' רגמ"ה
דהיינו הסלין עם הפירות, וכן פי' הראב"ד
פ"ג מהל' ביכורים הל"ט, אצל הרמב"ם מפרש
שהיו מביאין תורין וצני יונה צידם חוץ מאותן
שע"ג הסלין, והגוזלות שע"ג הסלין הוא דהוי
עולות אצל הגוזלות שצידם ניתנין לכהנים.

17. ספר חידושי בתרא

תתקצח) נח. הסלים שבידם ניתנין לכהנים. ויש דמקשים מהו החיוב ליתן
הסלים לכהנים, וע' בשיטה שמחקו, [ועצם דין סלים מבואר בספרי מדרשא, וא"כ
הוי מן התורה, א"כ צ"ב למה חלוק דין עניים ועשירים. דהיינו דתנן בפ"ג
דבכורים מ"ח וז"ל העשירים מביאים בכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב
והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה, והסלים והבכורים ניתנין
לכהנים, והיינו דוקא הסלים של עניים ולא הכלי כסף וזהב של העשירים כדאיתא
בב"ק צב. מנא הא מילתא דאמרי אנשי בתר עניא אולא עניותא דתנן כו' ועניים
בסלי נצרים כו' הסלים והבכורים נתנים לכהנים. והנה בספרי ריש פ' כי תבוא
מ"ד כתיב — ולקח הכהן הטנא מידך מכאן אמרו העשירים מביאים בכורים
בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים כו' והסלים נתנים לכהנים בשביל
לזכות לעניים. והסביר המלבים ז"ל וז"ל ופי' ממה שזכר את הטנא נלמד שהכהן
יקח גם את הטנא, לפי שבפ' משפטים ותשא נאמר ראשית פרי אדמתך תביא כו'
ולא נזכר מהכלי, הא כיצד, אם הביא בטנא (סל) יקבל הכהן גם את הטנא, ואם
הביא בשאר כלים יחזור לבעלים (וע"ש שהביא כמה סברות למה רצתה התורה
כן שהסלים ישארו לכהנים ולא שאר כלים) ע"כ.

18. רש"י מסכת מנחות דף נח עמוד א

לוג שמן של מצורע - אין ממנו לאישים אבל קרבן איקרי כדאמרינן באלו מנחות לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע
ובגופיה נמי כתיב (ויקרא יד) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן ואי קשיא הרי קרב ממנו [דאשם מצורע בא עמו] לאישים
כשתי הלחם משום כבשים הא לא קשיא דאשם לא שייך בהדי לוג לגמרי דאדם מביא אשמו עכשיו ולוגו עד עשרה ימים
כדאמרן בהקומץ זוטא (לעיל/מנחות/ דף טו:).

19. תוספות מסכת מנחות דף נח עמוד א

ואע"ג דשתי הלחם נמי פעמים שאין כבשים עמהן למאן דאמר דכבשים אין מעכבין את הלחם היכא דאית ליה מיהא לא מייתי זה בלא זה ועוד דהיכא דהוקבעו אין יכול לשנות אבל לוג שמן לא הוקבעו אלא לר"מ דאמר התם הוקבעו בשחיטה

20. שטמ"ק אות ד'

21. שטמ"ק אות ה'

22. ספר יד בנימין

<p>והנה מלשון רגמ"ה ז"ל מצואר ללאזיי דיט קומץ פחות מז' זיתים היינו דיט קומץ גם זכזית בלחוד וא"כ לפ"ז כי מרזי' מכל אפי' פחות מקומץ א"כ ע"כ דאיתרצאי אף פחות מזכזית וכ"ה מצואר להדיא בשטמ"ק אות ד', [מיהו להחוס' לא ניחא להו בזה שיהי' פלוגתא רחוקה כ"כ בדבר שהוא מליאות שנאמר ללאזיי יש קומץ רק זכזית בלחוד ולרצא אין קומץ פחות מז' זיתים ולכך הקשו שפיר.</p>	<p>שם בגמ' ת"ר שאור כל תקטירו אין לי כולו מקלתו מנין כו' עירובו מנין כו' צמאי קמיפלגי אביי סבר יש קומץ פחות מז' זיתים וכו'. [פירש"י ולא תקטירו לקומץ שלם משמע וכיון דיט קומץ פחות מז' זיתים אשמעי' כל יתירא, ר"ל אשמעי' כל יתירא לרצויי אפי' פחות מזכזית, [וכבר עמדו ע"ז החוס' מנ"ל לרצויי אפי' פחות מזכזית דלמא אתי לרצויי רק פחות מקומץ ולעולם כזית מיהא צעי' יעויי"ש וצמה שנתבאר פס.</p>
---	---

23. תוספות מסכת מנחות דף נח עמוד א

חצי מנין ת"ל כל עירובו מנין ת"ל כי כל - ... ונראה לפרש דזעירי דסבר היתר מצטרף לאיסור דריש כרבא דמקצתו היינו חצי קומץ שהוא זית שלם ומרבי ליה מכל ועירובו היינו חצי זית היתר וחצי זית איסור דמצטרפין ומרבי ליה מכי כל אבל כאביי לא מצי סבר דכיון דמפרש מקצתו חצי זית לא שייך ביה צירוף דאפילו במשהו מיחייב והאי דמרבי עירובין היינו כשנתערב לגמרי עם ההיתר דלא אמרינן שיתבטל איסור אגב היתר אבל לרבא לא צריך קרא להכי דכיון דאיכא כזית פשיטא דלא בטיל והא דקאמר כמאן כרבי אליעזר דדריש כל היינו משום דלרבנן אע"ג דכי כל דרשי מיהו לא הוה מוקמינן כי כל לרבות עירובו אלא לרבות מקצתו.

24. ספר עולת שלמה

תוספות ד"ה חלי וכו' כיון דאיכא כזית פשיטא וכו' אינו מובן
מ"ש כזית מחלי זית וכו' היכי דלאזיי אלטרין לרבות
עירובו בחלי זית דהו"א דיתבטל ה"ה לרבא זכזית. ונ"ל דלאזיי
אלטרין לרבות עירובו שנתערב חלי זית שאור עם חלי זית היתר
או אף בפחות דהו"א דהא דלקי אפחות נזכית דוקא בעיניה ולא
ע"י הערובות. וכן מחלקי נמי החוס' בע"ז (דף מו) ד"ה ואידך
וכו' בשם הר"ר יקר לר"ש דס"ל כל שהוא למכות דדוקא בעיניה
ולא ע"י הערובות עי"ש. אלא לרבא דס"ל כזית פשיטא דכי
נתערב כזית היתר בזית איסור דלקי דבזית ליכא כ"מ בין הערובות
לבעיניה. ואף אם נתערב ביותר מזכזית היתר דבכל מקום מין
במינו בטל נמי לא אלטרין קרא לרבות דבבכורות (דף כג)
אמרינן באפר כשר שנתערב באפר מקלה דהולכין אחר הרוב לעומא
ואם רובו אפר מקלה טהור ואינו טהור אלא מלמא במגע אבל
במשא מטמא דנטשא כולו כאחד עי"ש. ומעשה הכא שהקטיר
התערובות בבת אחת הוה כמו משא ולא בטיל. ואי"ל דהקטיר
מעט מעט דא"כ לא מחייב דאין הקטרה בפחות מזכזית וזה לא
מסתבר לומר דמולרפין ההקטרות כמו דמולרפין באיסורין כזית בכדי
אכילת פרס :

25. ספר איזהו מקומן

ת"ר שאור בל תקטירו וכו' עירובו מנין
ת"ל כי כל:

ב] לענין איסורי אכילה בכל מקום דמרבין
תערובת הוא דוקא בשאיכא טעם כעיקר
וכן שיהא כזית בכדי אכילת פרס, אבל כאן
לענין איסור הקטרה הוכיח בחי הגרי"ז
דחייב אפילו בתערובת כל שהוא ואין לזה
שיעור כלל.

26. ספר איזהו מקומן

אמר אביי ה"ק וכו' אין לי אלא כזית חצי
זית מנין וכו':

בפסק הרמב"ם בשיעור הקטרת שאור
ודבש:

כתב הרמב"ם (א"סו"מ ה. ס. 6.) "שאור ודבש
אסורין לגבי המזבח ואיסורן בכל שהן"
עכ"ל, וביאר הכס"מ דהרמב"ם פסק כאביי
דחייב אפילו על כחצי זית, ותמה דהלא בכל
מקום הלכתא כרבא, ועוד שהרמב"ם עצמו
בהמשך פסק דאין הקטרה פחות מכזית,
ע"ש דרוצה לפרש דדעת הרמב"ם דרבא לא
פליג על אביי דמחייב בחצי זית אלא מוסיף
עליו.

והלח"מ (מעט"ק יג. יד.) תירץ ד"איסורן
בכל שהן" שנקט הרמב"ם לאו לענין חיוב
מלקות אלא לענין איסור בעלמא ומדין חצי
שיעור. וכע"ז תירץ מהר"י קורקוס אך
בהמשך דבריו פירש באופן אחר, ע"ש.
והא דפשיטא ללח"מ דשייך כאן איסור חצי
שיעור - יעוי' במנחת חינוך (קטז. ג.)
שנסתפק בזה, וכתב דלכך מיאן הכס"מ
בתירוץ זה.

27. ספר איזהו מקומן

רש"י ותוס' מפרשים דמחלוקת אביי ורבא
בלאו שבכללות הוא בציוור שהעלה תערובת
שאור ודבש על המזבח, אבל שאור ודבש
לחודדיהו אף שנאמרו בפסוק אחד לא חשיבי
לאו שבכללות, אלא שנחלקו: דלפירש"י
מיירי שהעלה תערובת בלבד, ולתוס' מיירי
שהעלה שאור לבד ודבש לבד ועוד תערובת
שאור ודבש.

והקשה הקר"א (סוד"ה גמרא) על פירש"י
ותוס': מה ענין סוגיין ללאו שבכללות בשאר
דוכתי שהוא לאו חדש כמו "כי אם צלי אש"
שכולל נא ומבושל וכדו', אבל תערובת שאור
ודבש הוא אותו לאו דשאור ודבש אלא
שגילתה התורה דגם בתערובת עובר, דומיא
דתערובת חמץ בפסח ותערובת שאר איסורין
כגון טעם כעיקר.

ברם דעת הרמב"ם (א"סו"מ ה. ס. 6.) דאיירי
שהעלה שאור ודבש שאינן מעורבין והקטירן
יחד, וחשיב לאו שבכללות לפי שניהם
נאמרו בלאו אחד. וכתב הכס"מ דהרמב"ם
הלך עפ"י דרכו בסה"מ בשורש התשיעי,
והרמב"ן שם בהשגות נחלק עליו. וע"ע
במהר"י קורקוס שם, ובקר"א בסוגיין.

28. שטמ"ק אות א'

29. תוספות מסכת מנחות דף נח עמוד ב

אין לוקין על לאו שבכללות - עירוני שאור ועירוני דבש דנפקי ממי כל חשיב לאו שבכללות וכן לאו דכי אם צלי אש דרבייה כל דבר שאינו צלי אש כגון נא ומבושל וכן מכל אשר יעשה מגפן היין דגבי זג וחרצן וכן כי נפש הוא חובל דגבי ריחיים ורכב אבל שאור ודבש גופייהו אע"ג דחד לאו כתיב אתרוייהו לא חשיב לאו שבכללות וכן זג וחרצן (במדבר ו) ונא ומבושל (שמות יב) ורחים ורכב (דברים כד) דלאו דידהו אכל חד וחד קא מהדר ...

30. ספר איזהו מקומן

אבל גירסת תוס' "חדא מיהא לקי" והווי לשיטתם (נד"ה המעלה) דמיירי שהעלה שאור ודבש ותערובת, והלאו שבכללות קאי רק על התערובת [כמש"כ בריש ד"ה אין לוקין, וכדמסיק בד"ה איכא דאמרי], והאיכא דאמרי הראשון סבר דעל התערובת לקי רק חדא.

אב"י אמר אין לוקין על לאו שבכללות א"ד חדא מיהא לקי - רש"י מפרש דתיתי לקי, חדא משום שאור וחדא משום דבש, ואזיל לשיטתו דמיירי בסוגיין דהעלה כך תערובת דשאור ודבש, וגירסת רש"י "איכא דאמרי תיתי לא לקי" ר"ל על ב' מתוכם לא לקי ועל ב' כן לוקה.

31. ספר החינוך פרשת ויקרא מצוה קיז

הרמב"ם זכרונו לברכה חשב איסור שאור ודבש ללאו אחד, כלומר שאם הקריב שאור ודבש שניהם יחד אינו לוקה אלא אחת, וכן אם הקריב כל אחד בפני עצמו לוקה על כל אחד מלקות אחת. ונתן טעם לדבריו שזהו לאו שבכללות, ובלאו שבכללות כזה לוקין מלקות אחת על שני דברים.

והרב רבינו משה בר נחמן זכרונו לברכה חלק עליו לחשוב שאור ודבש שני לאוין. ואמר שאינו רואה כאן לאו שבכללות. שהרי בחמץ מיחד לאויה בפירוש, שנאמר [שם ו', י'] לא תאפה חמץ, ואם כן לאו דדבש אע"ג דאיכא שאור בהדיה יש לנו לומר הדבש נדרוש אותו לחודיה, ונמצא לאו בכל אחד, ויתר ראיותיהם בספרם.

32. דף על הדף מנחות דף נח עמוד ב

בגמ': ורבא אמר אין קומץ פחות משני זיתים וכו'.

בקובץ המאסף (שנה י"ט כרך ב' סי' כ"א אות ה') כתב: צריך עיון להסוברים דשיעור כזית הוא כביצה שלמה שלנו מפני שהביצים נתקטנו, א"כ כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו לא יהיה לנו כהן ראוי לעבודה, דהא קיימא לן אין קומץ פחות משני זיתים ואיתא בירושלמי יומא פ"ב ה"א דכל כהן שאין קומצו מחזיק ב' זיתים פסול לעבודה. ועיין במשנה למלך פ' י"ג מהלכות עבודת הקרבנות דאין בנמצא אצלינו איש שיהיה קומצו מחזיק ב' ביצים עכ"ל.

וכתב בספר יתן מציון (ח"ב ע' צ"ג) ליישב בזה, דהנה בגמ' (סנהדרין ק' ע"א) איתא עה"פ: ואולך אתכם קוממיות רבי מאיר בשתי קומות של אדם הראשון, והיינו קומת אדם הראשון היתה מאה וקומת כל אחד מישראל תהיה מאתים אמות. ורבי יהודה אומר מאה אמה.

ולפי"ז יש לומר הקושי הנ"ל, דמסתמא כיון דלעתיד לבוא תהיה קומת איש מאתים אמה או מאה, בודאי שגם בכמות יגדל ויתעבה, ויהיה היד מחזיק יותר מב' ביצים.